

1e Predikatie over Mattheüs 4:17, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 29 december 1946 te Den Haag

Gezongen: Morgenzang: 1, 2 en 3.

Gelezen: De Wet des Heeren; Mattheüs 4:1-17.

Gebed:

Doe ons, algenoezaam en aanbiddelijk Opperwezen, eeuwig, enig en drie-enig God, uit Wie en door Wie en tot Wie alle dingen zijn, naderen en spreken tot U met eerbied en ontzag. Gij hebt ons bewaard en gezegend met het leven, de gezondheid en de krachten, en met vele andere zegeningen bovendien. Doe ons opmerken, ter harte nemen. Doe ons ons bekeren, ons bekeren tot U, uit liefde tot U, en bij het licht en door de kracht van Uw Heilige Geest.

Aan de morgen van deze tot Uw dienst in het bijzonder afgezonderde dag hebben wij het voorrecht van hier te mogen zijn, geschaard om Uw Goddelijk Getuigenis. Groter voorrecht is er op aarde niet te genieten. Uw Kerk had altijd de grootste smart wanneer zij dit niet kon. Maar als zij in de gelegenheid was, dan zong zij: 'Ik ben verblijd wanneer men mij godvruchtig opwekt.' Doe ons van de gelegenheid, die Gij ons geschonken hebt voor de zoveelste maal, gebruik maken tot eer van U en tot heil van ons. Geef ons daartoe Uw Woord en doe ons zeggen wat U Zelf zou zeggen, als U hier – zoals U dat in Uw leven op aarde wel gedaan hebt – het woord moest voeren. Alleen dán is het goed, en wat van Uw Woord afwijkt is bestemd om onder te gaan, het is dood. Bereid Uw Woord in onze harten een plaats. Doe het ons recht verstaan en leer er ons door een waarachtig geloof mee te werken. Gij zegt: 'En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde.' Leer ons verstaan wat deze zaken betekenen. Laat ons niet toe er een opvatting van te hebben, maar geef dat wij ze zelf mogen bezitten en dat uit dit bezit, door de werking van Uw Woord en Geest, de rechte opvatting moge komen.

Zegen en sterk Uw Kerk over de ganse aarde. Zij is hier in druk, maar zij heeft een vooruitzicht. Laat dit vooruitzicht haar zó strelen, dat de druk voor haar een lichte zaak is. Gedenk ons volk en allen die geroepen zijn te regeren. Leer afhankelijkheid, machteloosheid kennen bij hoog, ook bij de hoogsten, zowel als bij laag. Gedenk onze jongens in Indië.

Ontferm U over hun leven en laat hen niet vergeten dat Gij ook daar wel te vinden zijt.

Gedenk onze zieken, inzonderheid degenen die ernstig ziek zijn. Ziek zijn, Heere, is somtijds moeilijk, zwaar. Er kunnen benauwdheden en pijnen zijn, er kan ook een grote vermoeidheid wezen. Leer deze zieken te zoeken, want bij U is verlichting en Gij Zelf zijt alles.

Amen.

Wij vragen, mijn zeer geachte toehoorders, deze morgen en zo het ons geschonken wordt ook op de volgende rustdag, uw aandacht voor het 17e vers van Mattheüs 4:

‘Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.’

Gezongen: Morgen zang: 4, 5, 6 en 7.

Ik ben blij, mijn zeer geachte toehoorders, dat ik u weer zie. Ik ben nog niet uitgedpredikt en ik hoop dat gij nog niet uitgehoord zijt. David sprak immers eens: ‘In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd’ (Ps. 119:96). De Heere Jezus was in de woestijn geweest en was daar gekomen in verzoeking, maar Hij was staande gebleven. Gelukkig! Want nu hebben wij een Toevlucht. Ook wij komen in verzoeking, in velerlei verzoeken somtijds. Als wij nu door de genade Gods willen, dan kunnen wij bij de Heere Jezus alle kracht vinden, want Hij is gebleken onoverwinnelijk te zijn. En zo staat er immers ook in het Woord: ‘Ik heb hulp besteld bij een Held’ (Ps. 89:20). Daarna was de Heere Jezus getrokken naar een stad in het noorden, naar Kapérnaüm. Daar had Hij Zich gevestigd en van daaruit was Hij Zijn arbeid begonnen. En zo staat er in het 17e vers van Mattheüs 4, waarbij wij nu en ook volgende week uw aandacht wensen te bepalen: *‘Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u’,* enzovoort.

‘Jezus.’ Kinderen, dat is nu de Persoon aan Wie gij gedacht hebt op kerstmis; Die gelegd is in de kribbe. Het Kind in de kribbe was God. Zo is de Heere Jezus God en mens in één Persoon. Nooit vergeten! Nooit vergeten! God en mens in één Persoon. Wie dit loslaat, die heeft geen

christelijke religie meer, en wie geen christelijke religie heeft, die heeft in het geheel geen Gods-dienst. God en mens in één Persoon. Misschien ziet u de betekenis hiervan nu op het ogenblik nog niet zo in, maar er zou een tijd kunnen komen waarin gij dit wel deedt. En wat is dat dan voor een tijd? Dat is een tijd van benauwdheid en angst. In een tijd van benauwdheid en angst, wanneer men een schuld heeft die van de aarde tot de hemel reikt, en wanneer de zonden ontelbaar zijn en er een geopende afgrond is, dan komt de leer van het God-en-mens-zijn van de Heere Jezus zo te pas. O, dan komt ze zo te pas! Want dan ziet men door het God-en-mens-zijn van de Heere Jezus Christus dat er een genoegzaam offer is gebracht. En dat geeft ons hoop en wij nemen Hem aan en leggen Hem als de verbinding, als de ladder tussen God en ons. Wij komen tot God met de eenvoudige en godvruchtige bede: 'Aanschouw het verbond' (Ps. 74:20).

Wat de Naam Jezus betekent, behoef ik u niet te zeggen. Deze Naam komt van een Hebreeuws werkwoord dat 'verlossen' betekent. Zo is de Heere Jezus een Zaligmaker. Hem komt die Naam toe, de kracht van die Naam wordt in Hem gevonden. En wat is deze kracht? Dat zegt ons de schrijver van de brief aan de Hebreëen in deze woorden: 'Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen die door Hem tot God gaan' (Hebr. 7:25). Ja, in de Heere Jezus is de zaligheid; Hij verwierf ze. En waarin bestaat de zaligheid? Weet u dat wel? In twee zaken. En dat moet u ook goed onthouden! De zaligheid of het leven, het geestelijke leven, bestaat in twee zaken: de vergeving der zonden met het recht op het eeuwige leven en de wedergeboorte of de vernieuwing. Wanneer u deze twee zaken gevonden hebt – en men vindt ze – dan zegt u met de apostel Paulus: 'Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, Die mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij overgegeven heeft' (Gal. 2:20). Dat is zo aangenaam! Want wat is het aangenaamste? Overeenstemming te hebben in het hart met het Woord, dat is het aangenaamste. U weet ook wel dat er staat in het Woord: 'Tot de Wet en tot de Getuigenis; zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben' (Jes. 8:20). En het is u ook bekend dat de Heere Jezus heeft gezegd: 'De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan' (Matth.

24:35). U moet er nooit wat van maken. Er zijn zo veel bekeringsgeschiedenissen en -geschiedenisjes. Wanneer ze ter toets werden gebracht, dan zou er niet één woord van overblijven.

Met de zaligheid, met de Persoon, met de Naam van de tweede Persoon in het Goddelijke Wezen, met de Naam Jezus dus, is het geloof, als het echt is, werkzaam. Wat is dat: werkzaam te zijn? Dat moeten wij elkaar toch kunnen vertellen. Wat is werkzaam te zijn met de Naam of de Persoon van de Heere Jezus? Nu, ik zeg u graag wat hierin mijn gevoelen is. Dan is er aandacht, aandacht des harten. U weet wel dat wij van het een op het ander vliegen en dat het alles zichtbaar en tastbaar is. Als wij nu werkzaam zijn, dan hebben wij aandacht, dan is de aandacht van ons hart gevestigd op God. Hebt u dat wel eens gehad? Niet op wat u lás van God, maar op Hem Zelf – dat is altijd God drie-enig. Als de aandacht zo gevestigd is op de Heere, dan ziet men wat in de Heere. Dat is het kennen van Hem. Wat ziet men dan van de Heere? Dan ziet men oneindige verdienste in Hem, de schoonheid van Zijn Persoon – want Hij is veel schoner dan de mensenkinderen – en de oneindigheid van Zijn verdienste. Tegelijkertijd ziet men zichzelf. Want wij hebben u geleerd dat de kennis van God en de zelfkennis, ofschoon niet dezelfde zaken, nooit van elkaar zijn gescheiden. En wat ziet men dan van zichzelf? Dat men een afgrond van ellende is. Schuld en zonde, enkel verdoemelijkheid, huichelarij vooral! De mens is een huichelaar. En dat ziet men dan niet van een ander, maar van zichzelf. Leugen en bedrog! De mens is een leugenaar; hij liegt de gehele dag. Maar dat ziet men dan niet van een ander, doch men ziet het van zichzelf.

Maar wanneer men werkzaam is met de Heere Jezus, aandacht voor Hem heeft, dan gebeurt er méér: dan gaat men ook tot Hem. Want dat zien zal het niet doen. En omdat dat het niet zal doen, treedt men – ja, nu moet u eens goed letten op wat ik u zeg – treedt men uit zichzelf en stapt men over in Christus Jezus. Dat noemt de Heilige Schrift: getrokken te worden. ‘Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke’ (Joh. 6:44). Men kan het ook noemen het openen van zijn hart voor de Heere Jezus. En men kan ook zeggen dat het is de toe-eigening van de Persoon en de verdienste van de Heere Jezus. En nu is er een vereniging. Christus in ons en wij in Hem. En wat gebeurt er nu? Nu staat wat Christus bezit op onze rekening en dat

is Zijn gerechtigheid. En ook is Zijn Geest ons geschonken. En wat wij bezitten staat op rekening van Christus, maar dat is in het graf van Jozef van Arimathea gebleven, want dat was niets anders dan zonde. Als u dit nu verstaat, dan begrijpt u de rechtvaardigmaking, waarmee de Kerk van Christus volgens het oordeel van de reformatoren valt en staat. Het is nooit iets anders, hoor! Wie het anders voorstelt, die weet het zelf niet, al zou hij ook de naam hebben dat hij het wist.

Maar ook hier blijft het niet bij. Men geeft zich over. En daar komt het vooral op aan. Wat ik u genoemd heb is noodzakelijk, maar waar het op aankomt is de overgave. En waarom komt het daar op aan? Zie eens, God is Zijn mens kwijtgeraakt in de val. Hij h ad de mens, want Hij had hem goed en naar Zijn evenbeeld geschapen. Maar toen is de val gekomen, en God is Zijn schepping kwijtgeraakt – want het schepsel is der ijdelheid onderworpen – en de mens is zijn Schepper kwijtgeraakt. Dus dat moet weer anders worden. En dat is anders geworden wanneer men zichzelf geeft, overgeeft. Nu zegt de apostel Johannes: ‘Wij hebben Hem lief – let op – ‘omdat Hij ons eerst liefgehad heeft’ (1 Joh. 4:19). Nu kan een mens wel zeggen: ‘Ja, u moet zich overgeven.’ Ja, het is zelfs in de wereld van de godsdienst een geliefkoosde uitdrukking: ‘Je moet je overgeven’ en: ‘Je moet je maar overgeven.’ Akkoord! Maar hoe komt men tot de overgave? Nu moet u het maar weer zeggen uit uw eigen ervaring. Zie, als men verstaat dat God Zich aan ons heeft overgegeven, dan komt de overgave en dan beginnen wij met Hem ons toe te eigenen. En daarop volgt dan de overgave van onszelf. Maar het is een stuk van belang. Wij moeten hier niet min over denken. Overgave... Als ik wat aan u geef, dan ben ik het kwijt en u bezit het en u kunt er dan naar welgevallen mee handelen. Nu, als een mens zich overgeeft, dan is hij zichzelf kwijt, en de Persoon aan Wie hij zich geeft, heeft volle vrijheid om over hem te beschikken. Dus een mens die zich overgegeven heeft, is een gestorven mens. Hij is zichzelf gestorven, hij is der Wet gestorven, hij is der zonde gestorven, hij is der wereld gestorven. En God h e ft hem, en kan en mag en zal over hem beschikken. Nu moet hij geen verstand meer hebben om goed en kwaad van elkaar te onderscheiden. Hij moet geen wil hebben om te zeggen: ‘Ik wens dit.’ En van zijn gevoel moet hij ook geen gebruik maken, want gevoel is geen geloof. Ja, dat zei eens een oud christen tot mij: ‘Nu is God baas geworden.’ Dat is de

hoogste zaligheid. Maar nog eens: het is ten koste van ons leven, van ons natuurlijk bestaan, van vlees en bloed. Als u dat nu kunt hebben, dan zijt u gelukkig te prijzen, want dan zegt het Opperwezen: ‘Mijn juk is zacht en Mijn last is licht’ (Matth. 11:30). En u zult er wellicht wat van ondervonden hebben. ‘Uw dienst alleen geeft onvermengd genot en maakt ons vrij’ – waarvan? – ‘van droeve zondenbanden’, staat er in een van de gezangen.*

Ja, lang kan ik wel niet preken. Die tijd is voorbij. Maar ik zou toch nog graag iets willen zeggen. *‘Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u’*, enzovoort. *‘Te zeggen.’* Ik sla nu iets over. Ik spreek nu niet over dat prediken. Graag zou ik daar ook nog wat van gezegd hebben, maar het ontbreekt mij aan tijd en krachten. Het Evangelie, het verbond der genade, wanneer is dat ontworpen, wanneer is dat gemaakt? In de eeuwigheid. En was u daarbij? Nee, u was er niet bij, ik ook niet. Was er iemand bij van de mensen? Nee, er was niemand van de mensen bij. Nu, dan begrijpt u het wel, hè? Geen mens zou het geweten hebben als God Zelf, als Eén uit de Godheid niet was gekomen om het aan ons bekend te maken. Dát had nu de Heere Jezus te zeggen. Had niemand anders wat te zeggen, Hij had wel wat te zeggen. En nu sla ik maar veel over van wat ik overdacht heb, maar ik voeg er dit aan toe. Als u Hem hoort, dan hebt u óók wat te zeggen. En als u niet aan Zijn voeten zit, dan hebt u nog nooit wat te zeggen gehad. Alle miljoenen woorden die ge gesproken hebt, zijn zonder betekenis geweest. Hoort u Paulus niet spreken: ‘Zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook’ (2 Kor. 4:13)? De apostel Paulus zou veel liever voor eeuwig zijn mond gehouden hebben, als hij niet geleerd had door het geloof te spreken! Waar blijft u nu met uw zucht en drang naar conversatie en uw babbelen en uw lopen van de een naar de ander om hier wat te horen en daar wat te brengen? Zie hoe uw leven onder het oordeel ligt! U hebt nog nooit iets gezegd of u moet aan de voeten van Jezus terechtgekomen zijn en met Paulus hebben leren bidden: ‘Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?’ (Hand. 9:6) en met de dichter van de 25e Psalm hebben leren vragen: ‘HEER’, ai, maak mij Uwe wegen door Uw woord en Geest bekend’ (vs. 2 ber.).

Ach, dat is zo’n voorrecht, Jezus te horen spreken. Want dat is het

---

* Gezang 226 in de Nederlandse Hervormde gezangbundel van 1938.

geloof. Waar denkt u dat u zijt als u voor het eerst het geloof oefent? Dan zijt u in de hemel bij de Heere Jezus. Dan is uw ziel op de vleugelen van het geloof opgevaren, en daar spreekt de Heere Jezus met u en gij met Hem. Daarom zei een goede dominee (maar hij leeft al lang niet meer, Sicco Tjaden* bedoel ik): ‘Onderhandeling maakt een christen.’ En deze onderhandeling heeft in de hemel plaats. Zo stijgt de ziel als zij gaat geloven, totdat zij in de hemel is, en daar wordt het verbond gesloten. Dat moet u kennen voordat u het tijdelijke met het eeuwige verwisselt. Rust toch niet voordat u dat door de genade Gods geleerd hebt. ‘Steek af naar de diepte’ (Luk. 5:4), wil ik u en mijzelf toeroepen. Laat los alle dingen: uw gezondheid en krachten, uw geld en goed, alle dingen, voor zover zij u in de weg staan. Anders zijn het goede gaven. Laat los en trek voordeel uit het woord: ‘Zoekt Mij en leeft’ (Amos 5:4).

Het spijt mij dat ik moet eindigen, maar ik heb toch wel weer genoeg gezegd. God zegene het voor mij en voor u allen.

Amen.

Gebed:

Heere, Uw waarheid en Gij Zelf zijn schoon. Wat ook ons hart en de gehele wereld van U zeggen, Gij zijt de Waarachtige, en wie U vindt, die vindt het leven, en trekt van U een welgevallen. Leer ons door Uw genade afzien van onszelf, van het zichtbare en tastbare in het algemeen. En ja, laat ons het woord ter harte nemen: ‘Zoekt Mij en leeft.’

Wij hadden het voorrecht een ogenblikje hier te mogen zijn. Wat er gezegd is, is ook door U gehoord. Vergeef het zondige erin en gebruik het, voor zover het was naar de zin en naar de mening Uws Geestes, om onze arme en onsterfelijke zielen te bearbeiten, te verlichten en over te buigen tot U. Bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht. Heere, wat zou het schoon zijn als velen van ons het jaar met U mochten eindigen en beginnen. Gedenk ons dan. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

Amen.

Gezongen: Psalm 32:4 en 5.

---

* Sicco Tjaden (1693-1723) was predikant in Nieuwe Pekela.

1e Predikatie over Psalm 119:173, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 24 juli 1955 te Den Haag

Gezongen: Psalm 131.

Gelezen: De Twaalf artikelen des geloofs; Lukas 18:1-17.

Gebed:

Ach, gezegende Heere Jezus Christus, Gij zijt geen mens, maar gij zijt God, hoewel beide Mens en God. Wanneer Gij mens geweest waart, dan zoudt Gij deze dingen nooit gezegd hebben, want *wij* zien aan wat voor ogen is en wat indruk maakt en wat iets schijnt te betekenen. We zouden de farizeeër zeker geprezen hebben, maar de tollenaar, we zouden het de moeite niet waard gevonden hebben om hem ook maar met één blik te begunstigen. Gij ziet het hart aan, Gij kent het hart en Gij merkt erop. En wat nu hoog is, dat vernedert Gij, en wat laag is en zichzelf laag en klein maakt, dat is bij U in achtung. Ach, nu hebben we allen nodig de door U verworven Heilige Geest, want anders verschillen wij van gedachten met U, hebben we andere opvattingen dan U, andere inzichten. Maar Uw opvattingen, gedachten en inzichten houden stand, en de onze zijn bestemd om verloren te gaan, om onder te gaan, om in hun naaktheid aan het licht te treden.

Het is U bekend dat we hier nog weer zijn. Geef ons een woord van waarheid en gezond verstand te spreken, niet het woord van een mens. Laat ons niet trachten uitdrukking te geven aan wat er in *ons* hart leeft, maar maak ons bekwaam en gewillig om te zeggen wat er in *Uw* hart leeft. En wat dat is, we hebben het al gehoord. Het is in het kort vervat in deze woorden: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.' Nu, Heere, laat dit uitgaan en laat het een plaats vinden in het hart van menigeen, maar groot zou het al wezen, ziende de geslotenheid van ieders hart, wanneer het ook maar één mens aangreep tot heil en zaligheid.

Gedenk onze zieken, verpleegden, rouwdragenden en allen die het moeilijk hebben. Leer nog menigeen verstaan dat men het niet moeilijk behoeft te hebben, dat er bij U genezing is, lichamelijke en geestelijke genezing, dat er bij U raad is, redding en uitkomst, dat Gij alle dingen, hoewel in Uw weg en op Uw manier, wél kunt maken.

Wil Uw Kerk gedenken, opwekken achter U aan te komen, U te volgen. Laat haar aflaten van twist te voeren. Laat er eensgezindheid zijn onder de weinigen die er nog gevonden worden. En stort over hen uit de Geest der genade en der gebeden.

Gedenk ons volk, de regering, de koninklijke familie. Of er de vreze Gods eens mocht wezen. Gedenk het mensdom en zijn leiders. Of het eens mocht worden ingezien dat er alleen bij U uitkomsten zijn, uitkomsten boven bidden en boven denken, en dat door U is gezegd: 'Bekeert u, bekeert u, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?' Doe ons U rechtvaardigen, onszelf beschuldigen en veroordelen.

Amen.

Gezongen: Psalm 3:1 en 2.

We zouden graag, geachte toehoorders, uw aandacht gedurende enige ogenblikken willen bepalen bij een woord uit de 119e Psalm, het 173e vers en hiervan het begin:

'Laat Uw hand mij te hulp komen.'

'Laat Uw hand mij te hulp komen.' Dat is toch een aangenaam gebed, nietwaar? Waar dit gebed is en voortkomt uit het hart, daar wordt God verheerlijkt en de mens vindt er zijn behoud, tijdelijk en eeuwig, geestelijk en stoffelijk. Jakobus, de apostel, zegt dat het gebed van een rechtvaardige veel vermag. Het komt er maar op aan dat er twee elementen in zijn: de grootmaking van God en de kleinmaking van de mens. We vinden in de Schrift dat de eer, de verhoging, volgt op de vernedering. De Heere Jezus besloot de bekende gelijkenis, die ik u zo-even voorlas, met deze woorden: 'Want een ieder die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden; en die zichzelf vernedert, zal verhoogd worden' (Luk. 18:14). God ziet niet naar omhoog, maar naar omlaag. En hoe dieper wij ons nu bevinden, des te groter is de gunst waarmee de Heere ons gadeslaat. Jesaja 66, het tweede vers, dat kent u toch allen: 'Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en die voor Mijn woord beeft.'

'Laat Uw hand mij te hulp komen.' Algemeen wordt het ervoor gehouden dat de dichter van de 119e Psalm David was. Ik weet het niet, en ik meen

dat het slechts een conclusie is, die uit een en ander getrokken wordt. David was een van de merkwaardigste mensen onder het Israël van zijn tijd. Hebt u wel eens over hem nagedacht? Langs een diepe weg kwam hij als herdersknaap op de troon, door een Goddelijke roeping. Het wil wat zeggen Goddelijke roeping te hebben! Hij versloeg de reus Goliath met een slingersteen. En let dan vooral op het afleggen van de wapenen die Saul wel wilde dat hij zou aanhebben in zijn strijd. Daar komt de Heilige Geest in zijn hart zeggen, influisteren: 'Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden' (Zach. 4:6). David krijgt het geweldige voorrecht van te mogen luisteren. En in gehoorzaamheid aan de woorden van de Heilige Geest legt hij Sauls wapenrusting af, en komt tot Goliath in de Naam van de HEERE der heirscharen. Toen was het lot van Goliath getekend, want: 'Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?' (Rom. 8:31). Goliath viel en David stond.

Tot tweemaal toe was hij een verscheurend beest de baas. Hij doodde een leeuw en een beer. En hoe diep kon nu deze mens zich vernederen. Waarlijk, hij was, althans onder de invloed van de Heilige Geest, minder dan een stofje van de weegschaal, dan een druppel van de emmer (Jes. 40:15). Hij was een held, een krijgsman, een groot man, een man van grote betekenis, en tegelijkertijd was hij een kind en kon hij doen als een kind, als een kind waarvan gesproken is in Lukas 18 (vs. 16, 17). En weet u wat het grootste geweest is in deze man? Hij wist en hij geloofde dat hij voor God niet bestond dan in Christus Jezus. Weet en geloof u dat ook? Weet en geloof u dat u voor God niet bestaat en nooit bestaan zult dan in Christus Jezus, dat is, tenzij gij verbonden zijt met de Heere Jezus Christus door een waarachtig geloof?

Wanneer David de dichter van de 119e Psalm niet geweest is, dan is het een ander geweest, maar in de grond alweer geen ander. Want deze heeft dan ook bezeten de Geest, de Heilige Geest, de Geest der genade en der gebeden (Zach. 12:10). Verstaat u wat dat is? Verstaat u wat het is te bezitten de Geest der genade en der gebeden? Wat zoudt u daarvan wel kunnen zeggen? Zoudt u hierover drie minuten kunnen spreken? Daar komt het nu op aan. Want als een mens de Geest der genade en der gebeden bezit, dan leeft hij, en hij zal eeuwig zingen van de goedertierenheden Gods, hij zal eeuwig leven. Daarentegen, wanneer de Geest der genade en der gebeden niet in hem gevonden wordt, hij mag zo vroom zijn als hij

wil of voorgeven kan, maar hij is bestemd met al zijn vrome dingen onder te gaan. Hij zal geen plaats vinden in de hemel, maar wel ergens anders.

Het gebed dat we vinden in het 173e vers, is het gebed van een die gans ontbloot is, ontbloot geworden is door de overtuigende, overwinnende en inwinnende genade van de Heilige Geest. Het is het gebed van de Kerk van Jezus Christus, die ook geleerd heeft een ander woord van David:

Gods offers zijn een gans verbroken geest,
Door schuldbesef getroffen en verslagen;
Dit offer kan Uw heilig oog behagen;
't Is nooit, o God, van U veracht geweest. (Ps. 51:9)

Een mens kan van zichzelf niet bidden. Ik heb u al een paar maal een vraag gedaan. Is ook dit u bekend, is u bekend dat u van uzelf niet bidden kunt? Er is een tijd geweest dat ik begenadigden, die nu allang weg zijn en toen al oud waren, hoorde zeggen dat een mens niet kan bidden. Ik heb doorgaans in mijn leven, wanneer ik iets dergelijks hoorde, iets hoorde van de godsdienst, mijzelf de vraag gedaan: 'Wat verstaat gij daarvan?' En ik weet zeer goed dat ik het niet verstond, dat ik niet begreep wat zo'n oude begenadigde bedoelde, wanneer deze zei dat een mens niet kan bidden. En nu doe ik ú de vraag: verstaat u het? Een mens verstaat dat hij niet kan bidden, wanneer hem geschonken wordt de Geest der genade en der gebeden. Dat is het antwoord. Ik zeg: een mens verstaat dat hij niet kan bidden, wanneer hem geschonken is de Geest der genade en der gebeden. Bij *dit* gebed wordt hem gezegd hoe hij bidden moet, zoals de apostel Paulus schrijft, die wist dat hij niet kon bidden: 'Want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen' (Rom. 8:26). Als dit nu in uw hart ligt, dan weet u dat u niet kunt bidden, en dat er toch een gebed op aarde is en dat zulk een gebed van God de Heilige Geest is.

Gezongen: Psalm 3:3 en 4.

*Al zijn ze dan ook gesproken door mensen, want deze mensen waren

---

* Hier ontbreken een of meer zinnen.

geïnspireerd door de Heilige Geest. Al de Schrift is van God ingegeven, en is machtig te onderwijzen, te leren, te troosten en te helpen (2 Tim. 3:16).

De zonden brengen verwarring teweeg, onvrijmoedigheid ook, terughoudendheid. Maar als nu een mens niet alleen op de zonde ziet, maar ook op het bloed van Christus! Zeker, hij moet op de zonde zien, anders heeft het bloed van Christus geen waarde voor hem. Hij moet op de zonde zien en ook moet de begeerte er wezen om van de zonde verlost te mogen zijn, en dit in toenemende mate. Maar ziet hij nu alleen op de zonde, dan wordt hij geworgd, dan is er geen uitkomst, alleen maar omkomen en ondergaan. Neemt hij terdege in acht wat hij geworden is en is, en ziet hij dan op het reinigende offer van de Heere Jezus Christus, dan komt er weer eenheid en zuiverheid in zijn gemoed, hoop, vertrouwen, blijdschap, sterkte. Het is de blijdschap waarvan de 26e Psalm spreekt:

Wat blijdschap smaakt mijn ziel,
Wanneer ik voor U kniel. (Ps. 26:8)

Dat is het rechte leven: bekennen en vergeving zoeken. Niet een keer, niet eenmaal in het jaar, ook niet eenmaal op een dag, maar dag en nacht, dag en nacht! Waarom dag en nacht? Omdat we dag en nacht zondigen. Zo blijven wij de vergeving der zonden nodig hebben.

Iemand richtte eens de van waanzin getuigende woorden tot me: 'Als iemand gerechtvaardigd is, dan bidt hij niet meer om vergeving van zonden.' Wij zeggen: 'Die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde' – ofschoon de rechtvaardigmaking maar één keer in een leven plaatsgrijpt – 'en die vuil is, dat hij nog vuil worde' (Openb. 22:11). De dwaasheid die een mens zich veroorlooft zijn naaste te laten horen, is ontzettend. Het is zeker onder de invloed daarvan dat Jakobus schreef: 'Zijt ras om te horen, traag om te spreken' (Jak. 1:19). O, als u zo iedere dag veel zegt, dan zult u waarschijnlijk wel iemand zijn die nooit iets gezegd heeft. Laat uw woorden weinige zijn. Laat ze, zoals de Heere Jezus ons vermaant, met zout besprengd zijn. Het is erger wanneer de Heere zegt: Uit uw woorden zal Ik u oordelen (Luk. 19:22), dan wanneer de mensen ons minder sympathiek vinden omdat we zo weinig zeggen. Wat is een mens! Wat is een mens; wat is hij toch diep gevallen!

'Laat Uw hand mij te hulp komen.' Heeft God dan een hand? Er staat in

Johannes 4: ‘God is een Geest’ (vs. 24) – een geest heeft toch geen handen, voeten, enzovoort? Nee, God heeft geen hand, alleen de Heere Jezus. De Heere Jezus heeft een lichaam, en met dit lichaam is Hij in de hemel. Hij heeft dit lichaam aangenomen en Hij is ermee ten hemel gevaren en Hij zal er eenmaal mee gezien worden, komende op de wolken des hemels.

En toch heeft de Heere een hand. Hij heeft een helpende hand. De verspieders die Jozua had uitgezonden, werden geholpen door de hoer Rachab, onder de besturing Gods. Van deze besturing is het leven vol.

De Heere heeft een reddende hand. Het scheen dat de zaak van Mozes hopeloos was. Hij was gekomen aan de zee en de bergen had hij aan weerskanten en Farao met zijn leger achter zich. Hopeloze toestand! Maar, toehoorders, God leefde, en baande voor Mozes en de zijnen een weg door de zee, zoals we ook vinden in de 66e Psalm: ‘God baande, door de woeste baren...’ (vs. 3 ber). Gij kent het vers. Waar geen weg is, daar is altijd een weg, als een mens maar bukken mag en niet luistert naar de stem van de vrouw van Job: ‘Zegen God en sterf’ (Job 2:9). Er is altijd uitkomst. God heeft een reddende hand.

Hij heeft een beveiligende hand. Ach, hoe droevig maakte de gemeente te Damaskus het. Ze wist dat er een verscheurende wolf op weg was, en ze kende geen uitkomst. Straks zouden ze van elkaar gescheiden worden. Weldra zouden er gedood worden, gevangengenomen worden, kinderen zonder ouders en ouders zonder kinderen wezen. En ze zagen op elkaar en ze wisten niet wat ze elkaar zouden zeggen. En als er nog één was die de anderen moed insprak, dan was het toch: ‘Ja, maar we weten heel goed wat de naam van Saulus betekent, dat hebben we wel gehoord.’ En God werpt Saulus neer, en de gemeente te Damaskus is gered. ‘Bij den HEERE zijn uitkomsten’, Psalm 68 (vs. 21).

De Heere heeft een besturende hand. De inhoud van 1 Samuël 30 kent u wel. Ziklag, waar David met de zijnen gelegerd geweest was, was geplunderd. Alles was weggenomen, niets over. Het volk dat om David heen was, was zo verontwaardigd, dat het de schuld wierp op David, en erover dacht om David, hun aanvoerder, door steniging te doden. David onttrekt zich een ogenblik, vindt de eenzaamheid, roept de Naam des HEEREN aan en sterkt zich in zijn God. En nu vraagt David – ach, dat zijn toch zulke treffende dingen, luister er maar goed naar; hebt u er nu nog niets aan, kinderen, misschien later wel – en nu vraagt David wat

er gebeuren moet, en dan zegt de HEERE: 'Trek er op uit.' Trek er op uit; ja, waarheen? 'Trek er op uit!' David luistert, niet wetende waar hij komen zou noch wat hem ontmoeten zou. Nu, u weet het. Hij vindt een halfdode man van de tegenpartij en hij laat zich door deze man inlichten. En straks brengt hij de levende en de stoffelijke have terug in Ziklag. Dat zijn toch zaken, nietwaar! Ach, die worden het best verstaan door degenen die in een weg van onmogelijkheden worden geleid. 'Op uw noodgeschrei deed ik grote wond'ren' (Ps. 81:7 ber.).

De Heere heeft ook een slaande hand. David had het volk geteld (2 Sam. 24). Joab, ik kan niet aannemen dat hij een man was die God vreesde, maar hij raadde toch David af om dit te doen. David gaat door, hij wil de telling. Hoogmoed, niets anders dan hoogmoed. Nu, als er één zonde is die niet ongestraft blijft, dan is het de hoogmoed. Dat is de koningszonde. Dat is de zonde waar zo ontzettend veel andere zonden uit voortkomen. En David krijgt het thuis. Hij mag kiezen: zeven jaren honger onder het volk, drie maanden vluchten voor de vijand, of drie dagen pestilentie. David kiest pestilentie, zeggende: Laat mij niet vallen in de handen der mensen; laat mij vallen in de handen Gods (2 Sam. 24:14).

Toen Adam en Eva gezondigd hadden, zochten zij zich te verbergen. Dwaasheid! Voor God kan men zich niet verbergen. Lees Psalm 139. Bukken en buigen, uit de weg gaan, schuld bekennen, zonden belijden voor God! Nog eens: 'Die zichzelf vernedert, zal verhoogd worden' (Luk. 14:11 en 18:14). En dan moet men eraan denken dat als dit werk, de zelfvernedering, plaatsgrijpt, dat men dan alleen met God is.

De farizeeër had de woorden: '...of gelijk deze tollenaar' (Luk. 18:11). Hij kon zijn naaste niet met rust laten, wat deze naaste dan ook was. Hij greep hem aan en vond dat hij gestraft moest worden. Maar de tollenaar had noch tijd noch lust om op de farizeeër een smet te werpen. Hij zag er zelfs geen smet op, want hij was de voornaamste van alle zondaren. Dat is de vrucht van een waarachtig geloof. De voornaamste van alle zondaren te zijn, dat is de vrucht van een waarachtig geloof. Zo diep – dat is vernedering, nietwaar – zo diep vernedert geen mens zich, of hij moet de barmhartigheid Gods in Christus gezien hebben. Meen niet dat het helpt, wanneer u zegt: 'Ik ben zo en zo.' Als God in Christus Zich geopenbaard heeft, dan is de mens de minste van allen, de grootste van

alle zondaren. En daarom staat er ook dat hij afging gerechtvaardigd naar zijn huis, meer dan de farizeeër, die zo niet naar zijn huis gegaan is.

Wat zijn de dingen toch eenvoudig en wat liggen ze diep. Wat liggen ze diep! De Heere Jezus heeft eens gezegd: 'Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U' (Matth. 11:25, 26). Ze zijn niet uit te vinden. Al kende u uw dogmatiek, uw gereformeerde dogmatiek, op een duimpje, en u had de Geest niet, dan zoudt u nog niets weten. U zou geen letter verstaan, en al wat u zei, zou onkunde wezen, dwaasheid. Daarom bid, bid, smeek, smeek, kinderen en grote mensen, om de Heilige Geest. Die alleen kan u in het rechte spoor leiden.

En nu is er hulp beloofd. David bidt: *'Laat Uw hand mij te hulp komen.'* En er is hulp beloofd, en omdat hij dat wist – zie, dat is weer een van de kostelijke geheimen – omdat hij dat wist, omdat hij wist, omdat hij geloofde dat er hulp beloofd was, bad hij: *'Laat Uw hand mij te hulp komen.'* Als een mens gelooft, voor zeker houdt dat er hulp beloofd is, dan gaat hij niet her- en derwaarts, of, zoals Jakobus het zegt, dan twijfelt hij niet, maar hij gaat recht op het doel aan, dat is: op God, zoals Hij Zich in Christus Jezus heeft geopenbaard. En dan spreekt men van een gebed des geloofs. Begrepen? Hebt u het begrepen?

Hoe leeft u? Zo heeft David geleefd, en zo is tenslotte het leven van ieder van Gods kinderen. Ze kunnen God maar niet missen. Ze kunnen Hem maar niet missen. Hoe leeft u? Vóór alle dingen is nodig dat u zich verenigt met Christus. Nimmer rusten, al zou het er ook naar de schijn goed bij u bijstaan, nimmer rusten voordat u verenigd zijt met Christus. Want al wat hieraan voorafgaat, is bestemd om onder te gaan. Ge zult er het leven niet in hebben, ge zult er het leven nooit door vinden, wat ook van alle kanten moge gezegd worden in deze droevige tijd op kerkelijk en godsdienstig gebied. 'Maar Christus' – zo hebben we woensdag in Utrecht gepredikt – 'Christus is alles en in allen' (Kol. 3:11).*

En nu is er overtuiging en ontdekking nodig. Daar moogt u om vragen. En als ik deze dingen zeg, dan ben ik er wel van overtuigd dat ze waar zijn, en ge hoeft ook geen ogenblik hieraan te twijfelen, maar ik denk

---

* Predikatie van 20 juli 1955, bundel 2006-'08, blz. 257.

toch aan zoveel jonge mensen en kinderen die hier zijn, en tot mijn groot genoegen er altijd zijn, en dan denk ik: ze zullen het niet verstaan. Maar dat hoeft u niet te doen wanhopen, kinderen, jonge mensen en ouderen. Dat hoeft u niet te doen wanhopen. Er is niemand in de hemel die, op aarde zijnde, geen tijd gekend heeft waarin hij het niet verstond, en waarin hij net zo dom en dwaas was in betrekking tot de geestelijke dingen als gij misschien nu. God, Die helpt in nood, Hij voorziet het. Hij voorziet het; ga tot Hem met uw moeilijkheden, met uw vragen. Al ontmoet u iemand die wat weet, uiteindelijk moet toch God uw vraag oplossen, en dan is het gelukkig wanneer u maar begint en eindigt met: 'HEER', ai, maak mij Uwe wegen door Uw Woord en Geest bekend' (Ps. 25:2 ber.).

Toen ik diepe indrukken ontvangen had van de toestand van de Nederlandse Hervormde Kerk, en ik begon te begrijpen dat ik er in de vreze Gods nooit zou kunnen zijn, hoewel ik er al in was, ben ik begonnen met Psalm 25 vers 2. En daar ben ik nooit mee opgehouden, en ik doe het nog. Niet omdat ik in mijn hart niet verzekerd ben – volkomen, en als u mij straks niet meer hoort, dan moet u maar weten dat er geen ogenblik in mijn leven gekomen is waarin ik wat ik gezegd heb, teruggetrokken heb – maar de bestrijding, de bestrijding, de brutaliteit van zo vele mensen die bij het eerste woord dat ze spreken, tonen dat ze nooit een heilige traan schreiden over het verval.

U moet, jonge mensen, u moet leren alleen te staan. De tijd is ongunstig, zegt men allerwegen, voor het individualisme. Ik weet niet of dat wel waar is. Ik zeg: de tijd kon wel eens zeer gunstig zijn tot bevordering van de individualiteit, zeer gunstig om persoonlijkheden te kweken. Ge moet het op de tijd niet werpen. Ge moet het op de omstandigheden waarin ge leeft niet werpen. Ge moet het op uzelf werpen, en dan met uw klacht tot God gaan. En: 'Hij geeft lessen', heeft iemand* godvruchtig gezongen, 'Hij geeft lessen, Die de ziele wijzer maakt.'

Amen.

Gebed:

Nee, Heere, de tijd is het niet, de omstandigheden evenmin. Wat goed is, komt van U. En Gij leeft nog en zult leven. Gij regeert, en in

---

* Johannes Groenewegen (1709-1764).

Uw handen blijft het, en ook dit woord zal blijven: 'Ken de HEERE in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken.' Gij maakt verstandiger dan alle leermeesters. Heere, Gij brengt de schatten voort uit de diepte, dingen waaraan men nooit gedacht had en die men nimmer zou gezocht hebben van zichzelf. Gij laat ze zien en maakt er het hart begerig naar. En zo is er leven, een leven in Uw goedgunstigheid. Ach, doe ons behoefte hebben aan U, aan Uw ontferming in Jezus, aan Uw zuiver makende en reinigende invloeden. Doe ons behoefte hebben aan Uw leiding in alle dingen en doe ons geloven, leer ons te geloven wat we zingen: 'God zal Zelf zijn Leidsman wezen; leren, hoe hij wand'len moet.' Zo is het en zo wordt het waarheid bevonden van allen die door Uw genade gewillig werden om van alle mensenhulp, van eigen hulp ook, af te zien en te bidden: 'Laat Uw hand mij te hulp komen.'

Wil ons nu verder nog gedenken, ons op de weg geleiden, ons beveiligen. Doe ons handelen en wandelen in de vreze van Uw Naam.

Amen.

Gezongen: Psalm 99:2 en 8.

God, Die helpt in nood,
Is in Sion groot;
Aller volken macht
Niets bij Hem geacht;
Buigt u dan in 't stof,
En verheft met lof
't Heilig Opperwezen;
Wilt Het eeuwig vrezen.

Geeft dan eeuwig' eer
Onzen God en Heer';
Klimt op Sion, toont
Eerbied, waar Hij woont,
Waar Zijn heiligheid
Haren glans verspreidt;
Heilig toch en t' eren
Is de Heer' der heren.

Gedeelten uit de Institutie van Johannes Calvijn*

Het geloof groeit op de bodem van Gods belofte van Zijn genade in Christus (III, 2, 7)

Aangezien een mensenhart niet zomaar bij alles wat God zegt tot het geloof wordt opgewekt, moeten we nagaan wat het eigenlijk is waarop het geloof in het Woord let. God sprak tot Adam: 'Je zult de dood sterven' (Gen. 2:17) en tot Kaïn: 'Het bloed van je broer roept tot Mij van de aarde' (Gen. 4:10), maar het enige wat deze woorden uit zichzelf vermogen is het geloof aan het wankelen brengen, laat staan dat zij de grondslag voor het geloof zouden kunnen vormen. Intussen ontkennen wij niet dat het de plicht van het geloof is in te stemmen met Gods waarheid, wanneer, wat en hoe Hij ook spreekt. Maar waar het ons nu alleen om gaat, is de vraag wat het geloof in het Woord van de Heere vindt om er op te steunen en te rusten. Wanneer ons geweten er alleen Gods verontwaardiging en wraak in leest, zal het dan niet sidderen en huiveren? En hoe zou het dan niet wegluchten van de God voor wie het siddert? Maar het geloof moet God juist zoeken, niet voor Hem vluchten. Het blijkt dus dat onze definitie van het geloof nog onvolkomen is, want niet elk kennen van de wil van God mogen we als geloof beschouwen.

Maar als we nu eens in plaats van Gods wil, die zo vaak droefheid en vrees teweegbrengt als we erover horen berichten, Zijn goedgunstigheid en barmhartigheid zouden zetten? Dan komen we vast en zeker dichterbij de ware aard van het geloof. We worden er immers pas echt toe aangetrokken om God te gaan zoeken, als we geleerd hebben dat er bij Hem heil voor ons te vinden is. Dat is wat ons verzekerd wordt, als Hij verklaart dat het Hem om onze zaligheid te doen is en dat Hij daarop uit is. Het gaat dus om de belofte van genade waarmee God ons betuigt dat Hij een welgezinde Vader is, want anders kunnen wij niet tot Hem naderen en alleen op die belofte kan het hart van de mens zich verlaten.

Zo komt het dat in de Psalmen steeds weer die twee, Gods barmhar-

---

* Met toestemming van de uitgever overgenomen uit de recent verschenen uitgave (vertaling dr. C.A. de Niet).

tigheid en Gods waarheid, naast elkaar genoemd worden, omdat ze nu eenmaal onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Want het zou ons niet baten te weten dat God waarachtig is, als Hij ons niet zo vriendelijk tot zich trekken zou, en Zijn barmhartigheid zouden we niet mogen aangrijpen als Hij die ons niet zelf met zoveel woorden zou aanbieden. 'Uw waarheid en Uw heil heb ik verkondigd; Uw goedheid en Uw waarheid heb ik niet verborgen gehouden. Laat Uw goedheid en Uw waarheid mij behoeden' (Ps. 40:11 e.v.). En elders: 'Uw barmhartigheid gaat hemelhoog, Uw waarheid reikt tot aan de wolken' (Ps. 36:6). Zo ook: 'Alle wegen van de HEERE zijn goedheid en waarheid voor hen die Zijn verbond bewaren' (Ps. 25:10). En: 'Menigvoudig is over ons Zijn barmhartigheid en de waarheid van de Heere blijft tot in eeuwigheid' (Ps. 117:2). En: 'Ik zal Uw naam bezingen om Uw barmhartigheid en waarheid' (Ps. 138:2). Ik ga nu voorbij aan wat er in overeenkomstige zin bij de profeten te lezen is, dat God lankmoedig is en trouw aan Zijn beloften. Het zou immers ongegrond zijn om te stellen dat God ons goedgunstig is, als Hij dat niet zelf van zichzelf getuigde. Maar nu komt Hij als eerste tot ons met Zijn nodiging, zodat het niet twijfelachtig of onduidelijk is wat Hij wil. Ook zagen we al dat Christus het enige onderpand van Gods liefde is; buiten Hem zien we, waar we ook kijken, niets dan tekenen van Gods haat en toorn.

Daar nu de kennis van Gods goedheid niet veel te betekenen zou hebben als zij ons geen rust zou bieden, moet alle kennen buitengesloten worden dat met twijfeling vermengd is, omdat dit geen zekerheid in zichzelf biedt, maar juist met zichzelf in strijd is. Nu is het er wel ver vandaan dat het menselijk verstand, blind en verduisterd als het is, zover zou kunnen doordringen en opklimmen dat het Gods wil verstaat, of dat het hart, dat immers door aanhoudende twijfel heen en weer geslingerd wordt, zonder zich verder zorgen te maken rust kan vinden in de zekerheid omtrent Gods wil. Het verstand moet daarom van elders verlicht en het hart door iets anders tot zekerheid gebracht worden, voordat we het Woord van God ten volle gaan geloven. De definitie van het geloof zal dus pas juist zijn, als wij zeggen dat het een vaste en stellige kennis is van Gods goedgunstigheid jegens ons, die haar grond vindt in de waarheid van de genadige belofte in Christus en door de Heilige Geest aan ons verstand geopenbaard en in ons hart verzegeld wordt.

Geloof als een hogere vorm van kennis (III, 2, 14)

Laten we nu elk onderdeel in de definitie van het geloof nog eens nader bezien. Als we dat zorgvuldig doen, zal er geen onduidelijkheid meer overblijven, denk ik. Wanneer wij het geloof als een vorm van kennen benoemen, bedoelen wij daarmee niet het begrijpen zoals dat voorkomt bij dingen die onder de menselijke waarneming vallen. Het gaat daar namelijk bovenuit, in die zin dat het verstand van de mens de eigen maat moet overschrijden en boven zichzelf moet uitstijgen om tot dit kennen te komen. En als het tot dit kennen komt, begrijpt het verstand niet ten volle wat het waarneemt, maar doordat het zich overtuigd weet van wat het niet vat, omvat het begrip juist door de zekerheid van die overtuiging meer dan wanneer het verstand met het eigen bevattingvermogen een menselijke aangelegenheid doorziet. Fraai vertolkt is het dan ook wanneer Paulus het een begrijpen noemt wat de lengte, de breedte, de diepte en de hoogte is en een kennen van de liefde van Christus die de kennis te boven gaat (Ef. 3:18 e.v.). Daarmee wilde hij aangeven dat het in alle opzichten grenzeloos is wat onze geest zich in het geloof eigen maakt, en dat het hier om een vorm van kennis gaat die elk begrip ver te boven gaat. Toch heeft de Heere het geheim van Zijn wil, dat van alle eeuwen en geslachten af verborgen geweest was, aan Zijn heiligen geopenbaard (Kol. 1:26; 2:2). Het is dan ook volkomen terecht dat het geloof in de Schrift af en toe als 'kennen' aangeduid wordt, en door Johannes ook als 'weten', wanneer hij getuigt dat de gelovigen weten dat zij kinderen van God zijn (1 Joh. 3:2). En inderdaad, zij weten dat zeker, maar meer omdat zij bevestigd zijn in hun overtuiging van Gods waarheid dan omdat zij langs de weg van logische bewijsvoering tot dat inzicht gekomen zijn. Daarop wijzen ook de woorden van Paulus dat wij, zolang wij in dit lichaam wonen, als vreemdelingen ver van de Heere verkeren, want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen (2 Kor. 5:6 e.v.). Hij laat daarmee zien dat de dingen die wij door middel van het geloof verstaan, toch ver bij ons vandaan zijn en voor onze ogen verborgen. Op grond hiervan stellen wij dat het kennen van het geloof meer in een zeker zijn dan in een bevatten gelegen is.

(wordt vervolgd)